

लक्षित समूह:

- राष्ट्रियस्तरका नीति निर्माताहरू
- नगरपालिकाहरू - मूलतः पोखरा, ललितपुर र धरान
- दिगो आवास उत्पादन वा सेवासँग सम्बन्धित साना तथा मझौला व्यवसायीहरू
- नगरवासीहरू विशेष गरी शहरी गरीम, युवा र महिला
- दिगो आवासका उपभोक्ताहरू
- पेशागत व्यवसायी, अनुसन्धानकर्ता, सर्वसाधारण

परियोजनाको कार्यान्वयन शैली:

- सरकारवालाहरूसँग सहकार्य- नेपाल सरकार, नगरपालिकाहरू, साना तथा मझौला व्यवसायीहरू र उपभोक्ताहरूसँगको सहकार्यमा कार्य संचालन गरिने।
- कुनै एक प्रविधि वा सेवामा सिमित नभई दिगो आवास प्रणालीका सबै पक्षहरूलाई समेटेी समष्टीगत हरित आवासलाई प्रवर्धन गरिने।
- हरित उत्पादन र सेवालार्ई आवास बजारको मूलधारमा ल्याउन साना र मझौला व्यवसायलाई प्रवर्धन गर्ने।

प्रमुख क्रियाकलापहरू:

- दिगो आवासको लागि आवश्यक नीतिगत र्हाका तयार गर्न सरकारलाई सहयोग गर्ने।
- हरित आवास प्रवर्धनको लागि छनौट भएका तीनवटा नगरपालिकाहरूलाई सहयोग गर्ने।
- आपूर्ति प्रवाह (Supply Chain) लाई मजबुत बनाई हरित आवासका विभिन्न उत्पादन र सेवाहरूको माग बढाउने।
- चेतनामूलक र प्रवर्धनात्मक क्रियाकलापहरू माफर्त्त साना तथा मझौला व्यवसायी र उपभोक्ताहरू बीच सम्पर्क स्थापित गर्न भूमिका खेल्ने।
- साना तथा मझौला व्यवसायीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने तथा शहरी गरिवहरूको लागि रोजगारीको अवसर सिर्जना गर्ने।
- स्वैच्छिक हरित अंकन प्रणाली (Voluntary Green Labeling System) को विकास गर्ने।

थप जानकारीका लागि:

संयुक्त राष्ट्रसंघीय मानव बसोवास कार्यक्रम (युएन ह्याबिट्याट)
 पुलचोक, ललितपुर, नेपाल
 फोन: ००९७७-१-५५४२८१६, फ्याक्स: ००९७७-१-५५३८८७७
 इमेल: unhabitat.nepal@unhabitat.org.np
 http://www.unhabitat.org.np

हरित आवास

नेपालमा दिगो आवास प्रवर्धन

कार्यान्वयन सहयोगी

यूरोपियन युनियनको आर्थिक सहयोग

UN HABITAT
FOR A BETTER URBAN FUTURE

कार्यान्वयन गर्ने युएन ह्याबिट्याट र सहकर्मी सरथाहरू

यो प्रयास:

यूएन ह्याबिट्याटले संसारका थुप्रै शहरहरूमा जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरूलाई कम गर्न र अनुकूलन गर्न Cities and Climate Change Initiatives, (CCCI) माफत शहरी जलवायु परिवर्तनका विषयहरू सम्बोधन गर्दै आइरहेको छ। यस सन्दर्भमा यूरोपेली शंघको स्विच एशिया कार्यक्रमको द्विगो उत्पादन र उपभोग प्रवर्धनमा सहभागी हुँदै यूएन ह्याबिट्याट र सामेदार संस्थाहरूले नेपालका तीन शहरहरूमा द्विगो आवास प्रवर्धन कार्यलाई अगाडि बढाइरहेको छ।

हरित आवास: द्विगो आवास

स्वस्थकर जीवन, वातावरणमैत्री जीवन पद्धती र धरती प्रतिको जिम्मेवारीबाट अभिप्रेरित भएर हरित आवासको प्रवर्धन गरिएको हो। आवास निर्माणमा हाल भइरहेको प्राकृतिक साधन स्रोतहरू माथिको अनियन्त्रित दोहन कम गर्न तथा जलवायु परिवर्तनको प्रमुख कारक तत्व हरित ग्यास उत्सर्जनमा कम गर्ने उद्देश्यले हरित आवास परियोजना संचालन गरिएको हो। हरित आवास निर्माणको क्रममा द्विगो आवासलाई प्रवर्धन गर्नुको साथै यससँग सम्बन्धित रोजगारीका अवसरहरू पनि सृजना गर्ने हुनाले यसले हरित अर्थ प्रणालीलाई पनि संवर्धन गर्ने अपेक्षा लिइएको छ। हरित आवासको परिभाषा मित्र थुप्रै कुराहरू पर्ने भएता पनि यस परियोजनाले निम्न ५ पक्षहरू समेटेदछ: भवन निर्माणमा हरित निर्माण सामग्रीको प्रयोग, घाम सङ्ग्रहयोगी डिजाइन, घर मित्र उर्जा किफायत, पानी संवर्धन तथा फोहरमैला व्यवस्थापन। यो पद्धती सामान्यतया परम्परागत तरिका भन्दा आर्थिक रूपले किफायती पनि हुन्छ। यसरी हरित आवासले प्रकृतीसँग नजिक रही मानव स्वास्थ्यमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने वातावरणमैत्री जीवनयापन शैलीलाई जनाउँदछ।

उद्देश्यहरू:

कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य द्विगो आवास प्रविधि तथा सेवाहरूको प्रवर्धन गरी जलवायु परिवर्तनका कारकहरू कम गर्नु र हरित रोजगारी सृजना गरी गरीबी न्यूनीकरणका प्रयासहरूलाई टेवा दिनु हो।

उत्स उद्देश्यहरू:

- द्विगो आवास प्रवर्धनको लागि उपयुक्त नीतिगत वातावरण निर्माण गर्नु।
- घरघरमा हरित प्रविधि र सेवा पुऱ्याउन साना तथा मझौला व्यवसायीहरूको क्षमता अभिवृद्धीको लागि आपूर्ति प्रवर्धन गर्नु।
- द्विगो आवासको माग बढाउन उपभोक्ताहरूलाई ससुचित र सुशिक्षित गर्नु।

सार्वजनिक क्षेत्र

उपभोक्ता

उत्पादक

द्विगो आवासको आवश्यकता:

आवास क्षेत्रले शहरी अर्थतन्त्रमा उल्लेख्य टेवा पुऱ्याउँदै आइरहेको छ। नेपालमा कुल शहरी जनसंख्याको करिब १८% जनसंख्याको रोजगारी निर्माण व्यवसायमा आधारित छ। यो एक दशकमा मात्र शहरमा थपिने जनसंख्यालाई थप १० लाख घरको आवश्यकता पर्ने अनुमान गरिएको छ। यस मागलाई परम्परागत आवास निर्माण तरिकाले पूरा गर्ने हो भने यसले वातावरण प्रदूषण तथा जलवायु परिवर्तनमा व्यापक नकारात्मक असर पर्नेछ। हाल प्रचलनमा रहेका इटा र कंक्रीटका घरहरू गर्मी र हिउँद: दुवै अवस्थामा सजिला छैनन्। यी घरहरू जाडोमा छिटै चिसीने तथा गर्मीमा अति तातिने हुँदा हिटर वा पंखाको माग बढेको मात्र छैन यसले बुढाबुढी तथा केटाकेटीहरूको स्वास्थ्यमा नकारात्मक प्रभाव पारिराखेको छ।

यस्तैगरी नेपालका शहरहरूमा खानेपानीको अभाव, फोहर व्यवस्थापन र वातावरणीय प्रदूषण ठूलो चुनौती बनिरहेको छ। बढ्दो जलवायु अस्थिरता (Climate Variability) ले यी शहरी सेवाहरूमा थप दबाव सिर्जना गर्ने निश्चित छ। द्विगोपना र जलवायु परिवर्तनका असरहरू कम गर्न निर्माण सामग्रीहरूको खनोट गर्दा होस वा घर मित्र आवश्यक सेवा सुविधाहरूको उपयोग, दुवै अवस्थामा वातावरणमैत्री व्यवहार अपनाउनु र उर्जा खपतमा नियन्त्रण गर्नु अत्यन्त महत्वपूर्ण हुन्छ। तसर्थ समयको आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्न हरित आवासको अवधारणा प्रस्तुत गरिएको छ।

हरित आवासका विशेषताहरू:

- द्विगो र वातावरणमैत्री भवन निर्माण सामग्रीहरूको प्रयोग
- उर्जा किफायती र घाम सङ्ग्रहयोगी डिजाइन (Passive Solar Design)
- पानी संवर्धन
- फोहर न्यूनिकरण, पुनःप्रशोधन र पुनःप्रयोग (Reduce, Recycle and Reuse)
- घरमित्रको हावाको गुणस्तरमा सुधार

